

Stöd för unga vuxna med missbruksproblematik inom socialhandledning

En litteraturstudie

Jisela Luumi & Rebecca Wilenius

Lärdomsprov

Socionom

2023

Lärdomsprov

Jisela Luumi & Rebecca Wilenius

Stöd för unga vuxna med missbruksproblematik inom socialhandledning: En litteraturstudie

Yrkeshögskolan Arcada: Det sociala området, 2023.

Identifikationsnummer:

9399, 9400

Uppdragsgivare:

Yrkeshögskolan Arcada

Sammandrag:

Syftet med dessa lärdomsprov är att redogöra för hur man inom socialhandledning kan stöda unga vuxna med missbruksproblem. Frågeställningarna som vi utgick från var följande: Frågeställning 1: "Vilken betydelse har bemötandet i att stöda unga vuxna med missbruksproblemet?", Frågeställning 2: "Hur kan unga vuxna stödas via socialhandledning eller socialt arbete och vilka metoder kan användas?". Studiens bakgrund lyfter fram och förklarar missbruksproblematiken, ger en inblick på missbruk i Finland och hur unga vuxna påverkas ur ett livscykelperspektiv samt redogör för vad socialhandledning med unga vuxna är. I studien presenteras tidigare forskning som redogör för arbetssätt med personer med missbruksproblematik och viktiga delar i arbetet samt lyfter fram individuellt arbete och arbetssätt. Studiens teoretiska referensram lyfter fram socialpedagogiska arbetssätt, socialhandledning med unga vuxna och arbetsmetoder inom ramen för socialhandledning. Metoden för detta lärdomsprov var en litteraturstudie med en induktiv innehållsanalys. Resultaten delades i tre teman: Växelverkan mellan klient och professionell, Relevanta arbetssätt med unga vuxna som lider av missbruksproblem och Vikten av utbildning och mångprofessionellt arbete. Resultaten visar att Empowerment-inriktat arbetssätt samt relationsinriktat arbete är effektivt med unga vuxna, och bemötandet står i en stor vikt i klientrelationen. Socialhandledning som innehöll klientens förståelse och gott bemötande gav goda förutsättningar för att skapa tillit mellan klient och professionell. Samarbete mellan professionella och instanser samt mångprofessionellt arbete stöder klientgruppen i rehabiliteringsprocessen då servicen är splittrad mellan olika instanser och stödbehovet är stort.

Nyckelord:

Unga vuxna, missbruk, socialhandledning, empowerment, utsatthet, bemötande, arbets-sätt.

Degree Thesis

Jisela Luumi & Rebecca Wilenius

Support for young adults with substance abuse problems with social guidance.

Arcada University of Applied Sciences: Bachelor's in social services, 2023

Identification number:

9399, 9400

Commissioned by:

Arcada University of Applied Science

Abstract:

The purpose of this thesis is to examine how social guidance can be used to support young adults suffering from substance abuse. In addition, the thesis examines the impact of encounters in client work. The research questions are 1. "What is the impact of an encounter in supporting a young adult suffering from substance abuse problems?" 2. "How can young adults be supported via social guidance or with social work and by which methods?". The background chapter of the thesis (Chapter 2: "Bakgrund") handles substance abuse problems and substance abuse in Finland. In addition, it is examined in which ways the different phases in the life cycle affects young adults. This study explains what is meant by young adults' social guidance and what it includes. This study presents earlier research which has considered working methods and important areas in work with persons who have substance abuse problems. The theoretical framework of the study includes social pedagogical work methods, social guidance with young adults and work methods in social guidance. The research was carried out as a literature review and the analysis was done as an inductive content analysis. Results were divided in three different themes: "Interaction between the client and professional", "Essential working methods with young adults suffering from substance abuse" and "The importance of education and multi-professional work". The results showed that an empowering work approach and work focusing on relationships are effective ways of working with young adults. In addition, encountering played an important role in client work. Social guidance in which the client is understood and encountered properly enables trust between the client and the professional. Cowork between professionals

and organizations and multi-professional work supports client groups in rehabilitation processes in which the services are divided between several different units and the clients need for support is significant.

Keywords:

Young adults, substance abuse, social guidance, empowerment, disadvantaged, encounter, work methods.

Opinnäytetyö

Jisela Luumi & Rebecca Wilenius

Tukea päihdeongelmallisille nuorille aikuisille sosiaaliohjauksen kautta: Kirjallisuuskatsaus

Yrkeshögskolan Arcada: Sosionomi, 2023

Tunnistenumero:

9399, 9400

Toimeksiantaja:

Yrkeshögskolan Arcada

Tiivistelmä:

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää, miten sosiaaliohjauksella voidaan tukea päihdeongelmista kärsiviä nuoria aikuisia. Opinnäytetyössä tutkitaan lisäksi kohtaamisen vaikutusta asiakastyössä. Tutkimuskysymykset tässä opinnäytetyössä ovat 1: "Mikä on kohtaamisen vaikutus päihdeongelmista kärsivän nuoren aikuisen tukemisessa?", 2: "Kuinka nuorta aikuista voidaan tukea sosiaaliohjauksen tai sosiaaliryhmien kautta

ja mitä menetelmiä käyttäen?”. Tutkimuksen taustaluvussa (Luku 2: Background) kerrotaan päihdeongelmista, sekä päihteiden väärinkäytöstä Suomessa. Lisäksi taustoitetaan, millä tavoin elämäntapa vaikuttaa nuoriin aikuisiin. Tässä tutkimuksessa selitetään mitä nuorten aikuisten sosiaaliohjauksella tarkoitetaan ja mitä se sisältää. Tutkimuksessa esitellään aiempaa tutkimusta, joka on käsitellyt työtapoja ja tärkeitä osa-alueita työssä henkilöiden kanssa, joilla on päihdeongelmia. Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä tuodaan esiin sosiaalipedagoginen työtapo, sosiaaliohjaus nuorten aikuisten kanssa ja työmenetelmiä sosiaaliohjauksessa. Tutkimus toteutettiin kirjallisuuskatsauksena ja analyysi tehtiin induktiivisena sisältöanalyysinä. Tulokset jaettiin kolmeen eri teemaan: “Vuorovaikutus asiakkaan ja ammattilaisen välillä”, “Oleellisia työtapoja nuorten aikuisten kanssa, jotka kärsivät päihdeongelmista” ja “Koulutuksen ja moniammatillisuuden tärkeys”. Tulokset osoittivat voimaannuttavan työotteen ja suhteisiin keskittyvän työn olevan tehokkaita työtapoja nuorten aikuisten kanssa. Lisäksi merkittävässä roolissa asiakastyössä oli kohtaaminen. Sosiaaliohjaus, jossa asiakasta ymmärretään ja hänet kohdataan mahdollista luottamuksen asiakkaan ja ammattilaisen välillä. Yhteistyö ammattilaisten ja organisaatioiden sekä moniammatillisten tiimien välillä tukee asiakasryhmiä kuntoutusprosessissa, jossa palvelut ovat jakautuneet useiden eri yksiköiden välillä, kun tuen tarve on merkittävä.

Avainsanat:

Nuoret aikuiset, päihteiden väärinkäyttö, sosiaaliohjaus, voimaannuttava työote, huonosisuus, kohtaaminen, työmenetelmät.

Innehåll

1 Inledning	8
2 Bakgrund	9
2.1 Missbruk i Finland	10
2.3 Beroendets påverkan på livshantering	12
2.4 Ungdomsåren ur livscykelperspektiv	13
2.5 Socialservice med unga vuxna	15
3 Tidigare forskning	18
4 Teoretisk referensram	25
4.1 Socialhandledning med unga vuxna	25
4.3 Socialpedagogiskt arbetssätt	27
5 Syfte och frågeställningar	29
6 Metod	29
6.1 Insamling av material	30
6.2 Urvalskriterier	30
6.2 Analysmetod.....	32
6.3 Validitet och reliabilitet.....	32
6.4 Etiska aspekter.....	33
7 Resultatredovisning	34
7.1 Växelverkan mellan klient och professionell	35
7.2 Relevanta arbetssätt med unga vuxna som lider av missbruksproblem	36
7.3 Vikten av utbildning och mångprofessionellt arbete	39
8 Diskussion	40
8.1 Resultatdiskussion	41
8.2 Metoddiskussion.....	44
8.3 Slutsatser	46

Källor	47
Bilagor	52
Bilaga 1 Artikelsökning	52
Bilaga 2 Använda publikationer	53

1 Inledning

Som tema för detta arbete har vi valt att hitta metoder och arbetssätt som möjliggör det bästa stödet för unga vuxna med missbruksproblematik genom socialhandledning. Arbetet lägger alltså fokus på socialhandledning med unga vuxna. Arbetet lägger närmare fokus på unga vuxna med missbruksproblematik samt olika sociala problem som är förknippade med detta. Vi vill alltså redogöra det bästa sättet i arbete med unga vuxna för att kunna stöda dem genom svåra livssituationer.

Unga vuxna som klienter handleds ofta i samma ställen med den övriga befolkningen i arbetsför ålder. I vissa fall behövs dock mer specifik handledning för denna åldersgrupp eftersom många övergångsfaser hör till denna ålder. Det kan handla om att bli självständig, hitta sin plats i samhället, studera, hitta arbete och möjligen bilda en familj. Arbetssätt som fungerar för äldre personer med samma problematik kan dock även fungera med unga vuxna. Alla har olika behov och ska bemötas som individer utgående från vad de vill och behöver. Det är viktigt att vara medveten om vad som händer i personens liv under vissa ålders- och livsfaser samt hur man på det bästa sättet kan stöda hen igenom dessa

Missbruk är ett socialt problem som många stöter på i sitt liv, antingen personligen eller genom någon bekant. Detta är en sjukdom som förstör personers liv och kan leda till döden. Det är viktigt att ha verktyg som en professionell för att kunna stöda dessa personer i en sårbar situation. Personer med missbruksproblem lider också ofta av andra sociala problem så som fattigdom, hemlöshet och marginalisering, därför är det viktigt att kunna arbeta och stöda dessa personer mot ett bättre liv. (Yliruka et al., 2020 s. 27)

Eftersom unga vuxna med missbruksproblem kan ha mer specifika behov vill vi forska kring bra arbetssätt och metoder som professionella kan utnyttja i sitt arbete med dessa

individer. Vi vill också ta reda på hurdan vilket bemötande fungerar best, samt hur etisk medvetenhet och förhållningssätt i arbetet påverkar individen. Att kunna anpassa metoder och arbetssätt utgående från klientens behov är en stor del av arbetet som en socialhandledare, det som fungerar för en person kan vara helt opassligt för en annan. Variation mellan åldersgrupper och deras behov bör också tas i beaktan. En person som just blivit myndig har en helt annan livssituation som en person i femtio års ålder. Därför anser vi att det är viktigt att specificera olika sätt att arbeta med klienter i arbetsför ålder.

2 Bakgrund

Missbruk framkommer som ett relevant tema i detta arbete och kapitel, därför bör begreppet klargöras för läsaren. Med missbruk i detta arbete menas missbruk av narkotika och alkohol.

Missbruk hos unga vuxna kan uppstå som en följd av svårigheter i familjen under barndomstiden. Dessa kan till exempel vara att föräldrarna lidit av mental ohälsa, fattigdom i familjen, sociala svårigheter eller att barnet inte haft lika möjligheter till deltagandet på grund av olika faktorer i familjen. Det kan också framkomma på grund av att någon i familjen varit i fängelse eller använd fysiskt eller/och psykiskt våld mot barnet eller någon annan i familjen. Olika traumatiska händelser kan bidra till senare missbruk eller andra sociala problem i livet. (Yliruka et al., 2020 s. 20 & 53)

Olika faktorer som påverkar personens förflyttande från tonår till ung vuxenhet är till exempel svåra identitetsfrågor eller ekonomisk utsatthet. Dessa problem kan påverka personens förmåga att anpassa sig i samhället och leda till olika sociala problem som missbruk och marginalisering. Risk för missbruk blir större då personen redan i tidig ålder använt droger eller alkohol och detta är något som en professionell i sitt arbete med unga vuxna i risk för missbruk bör vara medveten om. En ung vuxen med

missbruksproblematik eller svåra mentala problem ligger i risk för att också drabbas av andra problem så som hemlöshet som en följd av en nedsatt förmåga i att sköta sin vardag och sitt hem. Detta kan dock förebyggas med hjälp av rätt stöd via socialt arbete. (Yliruka et al., 2020 s. 27, 37, 53)

Socialvårdslagen skapar riktlinjer för socialt arbete med alla klientgrupper i behov av socialvård i Finland. Speciellt §24 i Socialvårdslagen (1301/2014) ger riktlinjer för hur arbete med personer med missbruksproblematik bör skötas. Denna paragraf nämner också stöd för närstående och anhöriga. (Socialvårdslagen 1301/2014)

Då en person är utsatt anses det lätt leda till att personen beter sig på ett annorlunda sätt som anses felaktigt. Beteendet ses som annorlunda på grund av att det finns förväntningar av normerna, och normen är att ha en god ekonomisk situation samt befinna sig i ett bättre socialt läge. Personer som är utsatta har inte möjlighet att uppnå dessa normer och förväntningar vilket leder till att samhället anser att de inte passar in. Olika orsaker till att dessa förväntningar inte nås kan t.ex. vara brist på utbildning eller arbetslöshet. Problemet är inte på individnivå utan beror på samhället som inte har plats för personen i en utsatt situation. Detta kan leda till att den utsatta personen börjar bete sig kriminellt eller missbruka rusmedel. (Saari 2015 s. 109)

2.1 Missbruk i Finland

I detta kapitel beskriver vi kort om drogmissbruk i Finland. En stor förändring har skett gällande drogmissbruk i Finland under 1960-, 1970- och 1990-talet. I Finland fördubblades cannabisanvändning under denna tid. Användning av extas, gamma, amfetamin och opioider ökade också i en stor mängd. Extas och gamma var nya droger på marknaden under denna tidsperiod. (Hakkarainen & Karjalainen, 2021)

Orsaker till ökad användning av dessa medel kunde förklaras med teknokulturen som kommit till Finland. Festande och droganvändning hörde till kulturen och kan ha bidragit till ett ökat drogmissbruk. Missbruk av droger syntes också genom att dödsorsak av droger ökades. På 2000-talet blev situationen jämn för en stund. Drogmissbruk ökade ändå och användningsmängden av cannabis steg. (Hakkarainen & Karjalainen, 2021)

En ändring som skedde i början av 2000-talet var hemodling av cannabis vilket gjorde att marijuana blev mera populärt att använda än hasch inom cannabisprodukter. Av opioiderna framkom användning av läkemedelsopioider så som tramadol, oxikodon och fentanyl. Utveckling har skett då personer som använder droger oftare har sökt sig till vård. Efter år 2010 har drogdödligheten ökat. (Hakkarainen & Karjalainen 2021)

År 2018 gjordes det en undersökning i Finland gällande droger. Deltagarna var finländare mellan åldern 15–69. Enligt undersökningen hade 24% av respondenterna använt någon sorts av droger minst en gång i sitt liv. Det framkom att 8% av de som svarade i undersökningen hade använt droger inom senaste året och 3% under samma månad då undersökningen gjordes. Då man kollar på statistiken över hela Finlands befolkning betyder det att ungefär 900 000 finländare provat på droger. Enligt statistiken finns det 0,9–1,3% av 15–64 år gamla finländare som missbrukar opioider. Droger används i Finland mest inom stora städer och i huvudstadsregionen. I Finland missbrukas droger oftare av män än kvinnor. (Hakkarainen & Karjalainen 2021)

I undersökningen framkom det att 28% av män och 20% av kvinnor provat på droger. Enligt undersökningen används det mest av cannabis, dessutom användes även andra droger men cannabis framkom som den drog nästan alla hade provat på. Av Finlands befolkning har 5% använt extas, 4% amfetamin, 3% kokain och 3% LSD. Metamfetamin har 2% finländare provat på och läkemedelsopioider som droger har 2% av befolkningen

använt. Subutex, heroin och gamma har 1% av befolkningen missbrukat. (Hakkarainen & Karjalainen 2021)

2.3 Beroendets påverkan på livshantering

Beroende betyder att individen är beroende av något visst medel och har tappat kontroll över situationen. Undersökningar som gjorts om rättspsykiatrins patienter har rusmedel visats vara en stor del av patienternas liv redan från barndomen. Människor som har levt eller lever bostadslös har oftast haft någon sorts problem med missbruk av rusmedel. Vilket är orsaken för beroendet? Det finns inte ett entydigt svar, orsaker kan vara individuell nivå, i genetiken eller i olika slags personligheter. Det har även kommit fram att strukturer och hormoner har en inverkan då det gäller beroenden och addiktioner. Genom att undersöka råttor har man fått reda på att deras rusmedelsanvändning minskat då deras miljö gjordes mer trivsamt. Det är ändå inte säkert att miljön ensam skulle räcka för ändring med addiktion. (Saari 2015 s. 110–113)

Livshantering som begrepp berättar om individens möjligheter att påverka sitt liv genom att göra egna beslut. Inom socialvetenskaper blev livshantering ett begrepp i början på 1980-talet. I samhället har människor möjligheter till resurser så som arbete, skola och bostad. För att kunna använda sig av dessa resurser behöver människan ha en god funktionsförmåga för att klara av att hantera sitt liv. Funktionsförmåga består av hälsa, psykisk-, kognitiv- och social funktionsförmåga. Till den kognitiva funktionsförmågan hör rationellt tänkandet, detta kan handla om utbildning eller arbete. (Saari, 2015 s. 110–113).

Om individen befinner sig i ett sämre läge i samhället försämras också de möjligheter hen har att nå sina mål. Då man talar om sämre möjligheter menar man möjligheter och

resurser individen fått i sitt liv så som utbildning, arbete och boendemiljö. För att individen ska kunna klarar sig i sitt liv behövs också möjligheter till att engagera sig i det hen gör. I Eurostats undersökning är finländare av den åsikten att en stor orsak som leder till fattigdom är missbruk av rusmedel. (Saari 2015 s. 110–113)

2.4 Ungdomsåren ur livscykelperspektiv

I detta kapitel behandlas ungdomsåren ut livscykelperspektiv och koppling till marginalisering. Texten behandlar människans livscykel från ålder 18–29 och kort om ungdomsåren. Detta är på grund av att händelserna under tonåren har en påverkan på den unga vuxenåldern. Tiden från 18–20 år kallas för ungdomsårets slutskede, den ideologiska krisen. Inom detta skede går människan igenom det som hänt i ungdomsåren och funderar mera kring sitt liv och sin plats i världen. Ungdomsåren kan vara mycket krävande för människan då man lär sig mycket nytt. Livet är intensivt då man börjar sitt självständiga liv. Ungdomsåren ses ha vissa utvecklingsutmaningar utgående från livscykelperspektiv. Individen går igenom identitetsutveckling vilket innehåller att personen accepterar sitt eget utseende och lär sig att ta hand om egen ekonomi. Man utvecklar även sättet att se på världen samt sina värderingar och moral. Man utvecklar sig och blir bättre på sociala situationer och lär sig om att ha eget ansvar för dem. (Dunderfelt 2011 s. 84–85.) 18-åringar är oftast fysiskt och kognitivt färdiga för vuxendomen. Mognad kommer inte automatisk med ålder utan är en längre och kontinuerlig process. Flera 18–20 åringar söker sig själv och lär sig genom att prova nya saker. Människan blir mer vuxen och mogen efter att hen fyllt 22 år. (Dunderfelt, 2011 s. 92)

Struktureringsskedet sker i 20–40 års ålder vilket betyder att man letar efter egen plats vilket sedan syns i att man letar efter människor man trivs med och platser som känns bra. Individen skapar en sådan livsstil som hen själv vill leva. Man funderar kring sin identitet och oftast formas personligheten om. (Dunderfelt, 2011 s. 97) Individen kan ha

förutbestämda idéer om hur livet kommer att gå, det kan ske krockar då verkligheten kommer fram och saker inte går som planerat. Unga vuxnas liv innehåller oftast väldigt mycket bemötanden. Bemötandet betyder inte endast med människor, utan också med attityder, kulturer, tankesätt, idéer, intressen och värdesyner. Unga vuxna kämpar ofta med stora frågor gällande vuxendomen, så som frågor kring att hitta sin rätta väg i t.ex. studier eller arbete. (Dunderfelt, 2011 s. 99–101)

I åldern 27–29 kan tankar om hurdan livsstil man vill ha och vad man vill uppnå i livet (Dunderfelt 2011 s, 103). Rädslor, ångest och aggression kan påverka människans utveckling negativt. Negativa saker som hänt i personens barndom finns även med i personens liv och kan bromsa individuell utvecklingen. För att klara av svårigheterna är det viktigt att uppnå sitt tankesätt om livet och komma från det tankesätten man lärt sig från andra. (Dunderfelt, 2011 s. 105)

Enligt Eriksons (i Dunderfelt, 2011 s. 263) utvecklingsteori behöver unga vuxna kärlek och närhet samt en känsla av sammanhang. Om individen har en känsla över att hen inte accepteras kan hen isolera sig. Isolering är inte alltid en dålig sak, vi har alla ett behov av egen tid och behovet att vara ensam. Om ensamheten och isoleringen tar för länge finns det risk för att personen blir negativt inställd till sig själv, andra och omgivningen. (Dunderfelt, 2011 s. 263)

Andra faktorer som påverkar den unga vuxnas liv kan komma från hans barndom och tidigare erfarenheter. Yliruka et al. (2020) lyfter fram olika anknytningssätt och hur dessa påverkar livet i senare skeden. Då en person har upplevt en traumatisk, eller annars svår barndom, där hans behov har antingen mötts till en viss del eller inte alls, kan det påverka hans sätt att se på världen och på andra människor. Då personen redan i sin tidiga barndom upplever att hen inte kan lita på andra människor kan det försvåra livet också i ett senare skede. Ett barn behöver uppleva tillit i relationer till andra, få utöva sitt aktörskap som

bildas i relation till andra, samt stödas i att bygga upp en positiv självbild. Om dessa fattas kan det påverka personen negativt. Som professionell bör man alltså vara medveten om hur dessa upplevelser kan ha påverkat personen redan i ett tidigt skede, och utifrån detta arbeta för att bygga upp tillit mellan klient och professionell. (Yliruka et al., 2020 s. 22–23)

2.5 Socialservice med unga vuxna

Socialservice ordnas av välfärdsområden som en service som ”främjar och upprätthåller individens, familjen och gemenskapens funktionsförmåga, trygghet och delaktighet.” 3§ (Socialvårdslagen 1301/2014). Socialservice omfattar olika service- och stödformer, bland annat socialt arbete, socialhandledning och social rehabilitering. Förbättringen i klientens liv betyder inte alltid att klienten själv ska ändra på något, utan det kan också innebära förändringar i strukturer, omständigheter och service som finns. Klientens egna resurser påverkar de mål som vill uppnås. Klientens sociala relationer samt det som kommunen kan erbjuda påverkar också hur målen slutligen kan uppnås. Kommunen kan till exempel omfatta olika rusmedelservice och stödtjänster för klienten. (Saikkonen et al., 2015 s. 10–11)

Socialhandledning är en form av socialservice som utförs i Finland. Målet för socialhandledning är att stöda individer, familjer och grupper i livshantering, delaktighet och välbefinnande och stärka deras funktionsförmåga. Socialvårdslagen (1301/2014) tar även fram upprätthållning av funktionsförmågan som en utgångspunkt för klientarbetet. Klienternas stödbehov kan till exempel bero på olika sociala eller kulturella faktorer, eller vara en följd av ekonomiska svårigheter som gör det svårt för klienten att själv hantera sin vardag eller delar av den. (Näkki & Sayed, 2015 s. 25)

Servicehandledning är en form av socialhandledning. Arbetet utförs i vuxensocialarbetet med olika klientgrupper. Dessa kan som exempel vara personer med missbruksproblem, personer med mental ohälsa, äldre personer, unga eller arbetslösa. Arbetet strävar till att främja individens aktörskap samt hämta fram klientens egna styrkor för att hen kan klara av vardagen. Servicehandledning används ofta i olika övergångs- och förändringsfaser i klientens liv. Syftet med servicehandledning är att förstärka klientens fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. Servicehandledning kan även bidra till att lyfta fram olika strukturella problem i samhället i syfte att åstadkomma en förbättring. Då arbetet utförs bör den professionella skapa tillit i relationen mellan henne och klienten, arbeta klientcentrerat och utgå från klientens styrkor, önskemål och behov. Klienten ses som ett subjekt och en aktiv aktör i relationen mellan den professionella och klienten. (Näkki & Sayed, 2015 s. 44–45)

Socialhandledning fokuserar även på förbättring av gemenskaper samt säkerhet i samhället. Fokus ligger inte endast på individen utan också på samhället, detta är på grund av att problem som individen har kan bero på samhällets strukturer. Det är oerhört viktigt att sträva till att påverka på flera nivåer i samhället. Ofta är unga vuxnas utmaningar påverkade av arbetslöshet eller att personen inte har tillräckliga inkomster, i vissa fall också på grund av hemlöshet. (Saikkonen et al., 2015 s. 13–14)

Annan service som erbjuds åt unga vuxna är arbets- och näringsbyråer, uppsökande ungdomsarbete, hälsovård samt rehabilitering och service riktat till ungdomar. Inom socialt arbete strävar man för att förbättra de utsattas livssituation. Inom vuxensocialarbetet skapas en plan för klienten där man skriver upp mål för klienten och samarbetet. Socialt arbete kan utföras på en individ- och samhällelig nivå. Då sociala arbetet utförs på en samhällelig nivå kan man se goda resultat genom att utsatthet minskar, samhället blir mer jämlikt och medborgarna är mera aktiva aktörer inom samhället. I Finland utförs arbetet oftast på individnivå och stöd ger åt klienten då det finns behov för det. (Saikkonen et al., 2015 s. 14)

THLs undersökning (Saikkonen et al., 2015 s. 14) om utkomstöd visar att unga vuxna som är klienter i vuxensocialarbete oftare har utmaningar med inkomster, hälsa samt att få arbete. Dessa utmaningar kan leda till en marginaliseringsprocess. Marginalisering skapar en känsla av att man inte klarar av saker som andra och skapar en känsla av utanförskap i samhället. I undersökningen framkom det att då fler metoder används då man griper tag i klientens situation blir även resultaten bättre. Om stödet ges endast vid ett delområde, t.ex. utkomstöd, kan det i värsta fall orsaka längre klientrelationer på grund av att problemet inte försvinner. (Saikkonen et al., 2015 s. 14)

Unga vuxna kan lida av psykiska problematik samt sociala svårigheter som kan sedan kan leda till att individerna inte har krafter att engagera sig. Unga vuxna kan ha missbrukarproblematik som leder till svårigheter i livshanteringen. Det är svårt att stöda klienten med andra delområden i livet före hen får hjälp till missbruksproblemet. Om stödåtgärderna utförs för sent gällande utsatthet och individens svårigheter, kan det leda till livslånga svårigheter. Då utsatthet blir ett större problem påverkar det hela samhället. (Saikkonen et al., 2015 s. 15)

Inom rehabiliterande socialt arbete med unga vuxna som har varit klienter en längre tid är det viktigt att inse att det inte hjälper att endast erbjuda utbildning eller arbete, utan att dessa individer också behöver social rehabilitering för att klara sig. Situationer där det dröjer att få hjälp och där klienten hamnar söka hjälp från flera olika platser bör minskas. Stödet som erbjuds kan vara väldigt bra, men om stödet inte fås i rätt tid erbjuder stödet tillräckligt hjälp. (Saikkonen et al., 2015 s. 17)

För att kunna ge tillräckligt och gott stöd för unga vuxna behövs det mångprofessionellt arbete, samt att kunna hitta rätt stöd i rätt tid. Professionella ska kunna arbeta tillsammans

med samarbete i situationer där klienten har flera problem som hen behöver stöd i. (Saikkonen et al., 2015 s. 15–16)

3 Tidigare forskning

I detta kapitel redogörs för tidigare forskning som gjorts i samband med arbete med unga vuxna med missbruksproblematik samt metoder som används vid arbetet.

Marsh et al (2009) forskar betydelsen av anpassad och individuell service för klienter. I forskningen granskas olikheter i service för klienter utgående från deras kön eller andra faktorer som skiljer sig från varandra. Forskningen har ett speciellt fokus på kvinnor och deras behov, samt hur de bäst kan stödjas genom rehabiliteringsprocessen utgående från socialt arbete. Forskningen utfördes genom att analysera data från olika missbruksskötselprogram. Analysens mål var att utgöra effekten på olika servicesystem för missbrukare i USA.

Forskning visar att klienten bäst får hjälp då stödet anpassats enligt hens personliga situation och behov i stället för att använda sig av en generell metod eller ett sätt som inte är anpassad för klienten. Marsh et al. (2009) undersöker olikheter i missbruksarbete mellan kvinnor och män, samt hur dessa personer får service och hurdan service det är. De fann att rehabilitering som erbjudits för missbrukare hade sämre effekter då samma program används för alla. Då programmen anpassades för klientens individuella behov var resultaten däremot bra. Klienter med anpassade service- och rehabiliteringsplaner och program visades stanna i rehabiliteringsprogrammen längre, samt minskade risker för återfall efter att programmet tagit slut. Detta framkom speciellt hos kvinnor. (Marsh et al., 2009)

Enlig Marsh et al. (2009) visar tidigare forskning att rehabilitering för personer med missbruk fungerar bäst då tjänsterna är anpassade för klientens individuella behov. Det anses att missbrukarvård är mest effektiv då man tagit hänsyn till alla faktorer som påverkar klienten. Dessa kan vara problem med mentalhälsan eller hen fysiska hälsa, boende eller hemlöshet, problem med lag eller brottslighet. De tar också fram att en stor del av forskning som gjorts visar att klienten har bästa chansen då vården utgår från hens personliga sociala-, psykologiska- och medicinska behov. Dessa faktorer ses ha en direkt korrelation till resultaten av rehabilitering. (Marsh et al., 2009)

Studien visar att kvinnor ofta har sämre tillgång till service, men då de söker efter hjälp för missbruk brukar de ha större behov för stöd på grund av att deras missbruk redan blivit ett stort problem. Kvinnor har också ofta större sociala problem och problem med deras hälsa än män. Kvinnor använder mer tjänster under sin rehabilitering och har visats ha en större effekt av att använda dem i jämförelse med män. Båda klientgrupper hade dock lika stora behov för rehabiliterings- och ekonomiska tjänster. Det visas också att klienter som är medvetna om sitt servicebehov och får denna service kan bäst stänga luckan mellan service och behov, i denna studie visade det sig att kvinnor gjorde det bäst på grund av ett större servicebehov. (Marsh et al., 2009)

Resultaten visar även att individuell handledning och ihop parad service tillsammans med långvarig rehabilitering ger bra resultat i rehabilitering av klienten. Här syns också hur kvinnor påverkas olika än män. Då kvinnor fått alla dessa tre variabler visade det sig att inverkan var större än hos män. Kvinnor fick alltså mer hjälp av dessa arbetssätt fastän män också visades få positiva följder av detta. Det visade sig dock att kvinnor hade en mindre effekt av långvarig rehabilitering i korrelation till fortsatt missbruk efter rehabiliteringen var över. (Marsh et al., 2009)

Studiens resultat bidrar till slutsatsen som visar att servicen bör vara anpassad till klientens behov oberoende på kön. Behovet hos klienterna är ofta stort, i USA där denna studie utförts ansågs servicens tillgänglighet ofta var dålig samt att klienter inte alltid fick den service som de hade behov av. Klienter behöver också andra stödformer då de söker till rehabilitering, detta kan handla om hjälp med barnskötsel eller transport som möjliggör deltagandet i rehabilitering samt stöder dem till att stanna kvar längre.Handledning och anpassad individuell service för klienten är en viktig del av stödet efter att tiden i rehabiliteringsanstalten är slut och de stöds mot ett nytt, missbruksfritt liv. (Marsh et al., 2009)

Forskningsrapporten ”Poistaako sosiaalityö huono-osaisuutta?” av Kunnallissalan kehittämissätiö skriven av Saikkonen et al., (2015) beskriver en undersökning vars syfte var att få veta om utsatthet kunde minskas via socialt arbete. Forskningen gjordes år 2013–2014. Forskningen hade 28 unga vuxna i åldern 18–29 som deltagare som var klienter i socialvården i Finland. (Saikkonen et al., 2015 s. 9–10)

Forskningen utfördes i Vanda, Tusby, Alavo, Ilmajoki, Lempäälä, Tammerfors, Vasa och Seinäjoki. I Vanda kom svaren från Vanda arbetskraftcentral och i Tusby kom svaren från kommunens sociala rehabiliteringscenter. I resten av kommunerna utfördes forskningen i socialbyrån som en del av socialt arbete med unga vuxna. Det som undersöktes i denna rapport var vilken form socialt arbete ger de bästa resultaten. Denna forskning gjordes i två delar. Praktiskt socialt arbete samt hur det fungerande forskades i denna forskning med hjälp av AVAIN-mätaren som är utvecklat av THL. (Saikkonen et al., 2015 s. 11)

De individer som informerades om deras rättigheter och service samt diskuterade problemets ursprung tillsammans lyckades planera sin framtid och vidare steg bättre. Arbetet utfördes med förstärkande och empowerment-inriktade metoder. (Saikkonen et al., 2015 S. 45–38)

Resultaten visade att unga vuxna valde som mål för projektet att få planera sin framtid. Av 28 deltagare hade 19 unga vuxna lyckats planera sin framtid, medan nio av dem inte hade gått framåt. Det fanns även en individ vars situation hade försämrats. En annan påverkande faktor var att vissa unga vuxna lyckades hålla god attityd och var motiverade gällande stödet som erbjöds åt dem. De hade också en god självkänedom och levde med en god dygnsrytm. De individer som lyckades med planering av sin framtid hade även känt sig hörda. De unga vuxna som hade svårigheter med att planera sin framtid hade motivation och självkänedom som utmaningar. Dessa unga vuxna hade också mer svårigheter med att orka uppnå sina mål. I forskningen deltog även det tre unga vuxna som inte gick framåt i framtidsplaneringen. En av orsakerna var att dessa individer inte kände sig hörda. (Saikkonen et al., 2015 S. 45–56)

Forskningen Halsall et al. (2022) gjordes i samarbete med LOFT Community Services med TAY-avdelning. Forskningen gjordes i Canada Toronto. TAY-programmet innehåller t.ex. socialt stöd och stöd i mentala problem samt gruppmöten. Klientgruppen för TAY-programmet gjord för personer i åldern 14–26 som har svårigheter med mentala problem, rusmedelmissbruk, kroniska sjukdomar och flera diagnoser. Vissa av dessa klienter är även hemlösa. Programmets mål är att stärka deras resurser och livshantering. (Halsall et al., 2022 s.3)

I forskningen ligger fokuset på kamratstödet betydelse hos 14–26 år gamla ungdomar och unga vuxna. Genom att få mera information om kamratstöd är det lättare att utveckla service som passar dem bättre. Man utvecklar även sättet att värdera sig själv när man tar del av kamratstöd. Stigmatisering kan orsaka att unga och unga vuxna inte söker sig till vård. Stigmatisering går att motverkas med hjälp av kamratstöd då klienter märker att de inte är ensamma med sina svårigheter. (Halsall et al., 2022 s. 2)

I forskningen användes ett iterativt sätt. Iterativa sättet betyder att man kontinuerligt ändrar och bearbetar sättet man arbetar på enligt feedback och svar man fått. Inom ett iterativt arbetssätt lär man sig kontinuerligt nya sätt att arbeta. Denna forskning gjordes med hjälp av en metod där man använder flera olika metoder, för att sedan kunna förstå och ta reda på varför något program är effektivt. (Halsall et al. 2022 s. 3)

I forskningen framkom det att klientgruppen kände sig mer accepterade inom kamratstöd, de ville gärna berätta om sina erfarenheter och känslor då omgivningen gav möjligheten till det. De upplevde lättare att tala om sitt liv med personer som hade liknande erfarenheter. Empatin för andra blir äkta och djupare då man vet vad personen talar om. Gruppen som forskades berättade om att de inte känner sig annorlunda samt att de fick en känsla av tillhörighet. I liknande tidigare situationer hade klientgruppen haft en känsla av att de blivit mer kritiserade. Flera kände också att de blivit värderade. (Halsall et al., 2022 s. 6)

Studien av Hinkka et al. (2006), är en litteraturstudie och analys av olika former av social rehabilitering som används i arbete med unga och vuxna. Målet för studien var att hitta svar på vilka arbetsformer som används inom social rehabilitering, med hjälp av hurdana samarbetsstrukturer arbetet utförs samt vilken kunskap som redan finns. Målgruppen för social rehabilitering är vuxna och unga arbetslösa- eller långtidsarbetslösa, personer med missbruksproblem, personer med funktionsnedsättning eller med mental ohälsa. Social rehabilitering kan även användas med flyktingar och immigranter. (Hinkka et al., 2006, s. 17 & 11). Arbetet lyfter fram psykosocialt arbete som en arbetsform som stöder klienten emotionellt och stöder hans funktionsförmåga. Målet med arbetet är att stöda klientens livshantering, hans möjligheter till arbete samt stöda med att hitta arbete. (Hinkka et al., 2006)

I denna studie av Hinkka et al. (2006) analyserades projektrapporter om unga vuxna i åldern 17 till 24. Målet i dessa var att integrera dem i arbetslivet. Projekt som utfördes

hade varierande resultat, ett projekt utfördes med hjälp av skolkuratorer som hjälpte klienterna med att göra upp en plan som kallades för ”Polku”, i projektet ordnades utbildnings- och arbetsprövningsplatser åt de unga vuxna. Tyvärr annullerade en stor del av deltagarna sitt deltagande i projektet. Under kursen integrerades 24% av deltagarna i arbetslivet. Under projektet märkes det att då klienterna via arbetet fick chansen till sociala interaktioner fick de också chansen att bilda ett större socialt nätverk som i sin tur bidrog positivt till chansen att fästa sig i arbetslivet. (Hinkka et al., 2006)

Klienternas sociala bakgrund och svåra tidigare erfarenheter påverkade också deras integrationsprocess. Det framkom även att klienternas möjlighet att påverka hade en positiv effekt, speciellt då de lyckades med något. Gemenskapen i gruppen hade en positiv inverkan och beskrivs även som en bärande kraft genom kursen, däremot skapade vardagsrytmen och långa dagar svårigheter för en del deltagare. (Hinkka et al., 2006)

Social rehabilitering omfattar psykosocialt arbete, planorienterat arbete, mångprofessionellt arbete, nätverkssamarbete samt samarbete med klientens egna nätverk. Arbetets fokus ligger på att stärka och ta fram klientens egna resurser och styrkor. Arbetet utförs på individnivå, i grupp, som pararbete till exempel med socialarbetare och socialhandledare, eller inom en större grupp. Då arbetet utförs är det centralt för den professionella att arbeta klientorienterat och sensitivt. Den professionella ska sträva till att bygga upp en trygg relation var klienten kan känna tillit och hen bör vara medveten om sina egna attityder och förhållningssätt. För en fungerande helhet bör den professionella ha dessa egenskaper. Hos klienten förutsätts motivation samt att hen engagerar sig till arbete. (Hinkka et al., 2006)

Hinkka et al. (2006) lyfter också fram vikten av att motivera klienten till samarbetet och förändring som en stor del av social rehabilitering. Studien tar fram mänskligt och långvarigt arbete med klienten där man går framåt tillsammans på sidan om klienten som en

central del. Andra centrala punkter var att skapa tillit i klientrelationen, stöda klientens empowerment och väcka hopp, att arbeta klientcentrerat utgående från klientens egna önskemål, att klienten får delta utgående från sin vilja, samt att hen får chanser till delaktighet och till att nå sina mål. Den professionella bör också kunna utvärdera klientens situation, hens funktionsförmåga och utvärdera hur arbetet har framskridit. (Hinkka et al., 2006)

Bahl et al. (2022) forskade betydelsen av samhället och gemenskaper för unga vuxna med missbrukarproblem. I forskningen intervjuas 21 unga vuxna i åldern 18–23 som fått service för missbruksproblem inom Norge. Syftet med studien var att få reda på vilken inverkan gemenskaper-, känslan av tillhörighet och familjerelationer har på deras rehabiliteringsprocess. Studien intervjuade unga vuxna från olika delar av Norge för att få bredare svar. (Bahl et al., 2022)

Det framkom att sociala relationer och känslan av delaktighet hade en positiv inverkan på deras rehabiliteringsprocess. Många av de ungdomar som deltog insågs ha ett stort stöd av närstående, familj, vänner och/eller romantiska relationer. Detta gällde dock inte alla. Familjen eller närstående kunde skapa negativa upplevelser då relationerna var dysfunktionella, personen hade upplevt trauma i relationerna eller då de närstående inte förstod eller inte ville förstå deras beroende. En annan negativ påverkan var då någon i personens närkrets också hade missbruksproblem och via detta lockade den intervjuade tillbaka till sitt gamla liv. (Bahl et al., 2022)

Det har märkts att bra relationer till andra människor samt känslan av tillhörighet kan vara en skyddande faktor och motivera personen i sin rehabilitering. Andra motiverande faktorer som beskrevs var stöd från familj, vänner och av sin partner. Detta gällde även om personens familj inte deltog aktivt i hens rehabiliteringsprocess. Studiens resultat visade också att unga vuxna med missbrukarproblem inte påverkas lika mycket av

samhällets gemenskaper, till exempel grannar, utan har en större nytta av kamratstöd som fås av andra i samma situation, detta tar också studien Halsall et al. (2022) fram. Resultaten tar fram vikten av att servicen som erbjuds också uppmuntrar de unga vuxna i att skapa meningsfulla relationer samt att delta i olika gemenskaper. Ung vuxenhet är en speciellt sårbar tid då personen övergår från tonår till vuxenhet med allt dess ansvar. Här anser också Bahl et al (2022) att det är speciellt viktigt för professionella att minnas betydelsen av deltagande och gemenskaper då socialt arbete utförs. (Bahl et al., 2022)

4 Teoretisk referensram

Inom detta kapitel behandlas socialhandledning för unga vuxna och socialpedagogiskt arbetssätt samt dialog och bemötande. Vi vill studera det bästa sättet att bemöta unga vuxna som klienter och stöda dem genom socialhandledning.

4.1 Socialhandledning med unga vuxna

Socialhandledning med unga vuxna utförs ofta med låg tröskel, klienterna arbetar med samma professionell under klientprocessen Att arbeta tillsammans med samma handledare under en längre tid möjliggör att klienten, den unga vuxna, har någon som känner till klienten och hens behov. Tillit kan också ta en lång tid att skapas, det är lättare att lita på en bekant handledare där en relation redan skapats. Handledningen sker ofta via uppsökande arbete, arbetsprövningar eller andra lågtröskelsverksamheter. Då social- och servicehandledning utförs med unga vuxna kan också online-plattformar vara ett bra sätt att nå klienter eftersom det är där många unga vuxna spenderar sin tid. I dessa fall kan man även ha nytta av att tala klienternas ”språk”, alltså ungdomsslang, för att nå dem bättre. I arbetet med unga vuxna tar Helminen (2020) fram vikten av att inkludera unga vuxna som aktiva medborgare i beslutsfattande. Det är viktigt att ta med dem och tillsammans fundera kring deras situation för att hitta stöd eller en lösning. (Näkki & Sayed, 2015 s.48–50; Helminen, 2020 s. 104)

Då socialhandledning utförs kan man använda sig av många olika metoder i arbetet. Metoderna används utgående från klientens behov, handledarens arbetssätt och sammanhanget som arbetet utförs i.

Resursförstärkande arbete används för att lyfta fram klientens egna styrkor och resurser för att klara av svåra livssituationer. Arbetssättet strävar till att stärka klientens livshandling, aktörskap, delaktighet samt hen aktivitet. Arbetet utförs genom att tillsammans med klienten granskar hens livssituation och fundera ut lösningar, klienten är ett subjekt som själv kan fatta beslut. Klienten använder sina egna erfarenheter som redskap för att hitta lösningar. En viktig del av arbetet är att skapa ett öppet och ömsesidigt samspel med klienten. Klienten bör känna sig gott bemött och inse att hen själv vet bäst om sin situation. (Helminen, 2020 s. 29–31)

Ett lösningsinriktat arbetssätt fungerar också i arbetet med missbrukare. Målet med detta arbetssätt är att stöda klienten i att hitta sina resurser och styrkor, samt att skapa hopp för klienten. Klienten uppmuntras till att lyfta fram sina styrkor och mål. Arbetssättet utgår från tron på att varje person har resurser och styrkor som behövs för en förändring. Arbetet stöder klienten i att stärka sin resiliens för att klara av vardagen. I detta arbetssätt är det viktigt att skapa hopp för klienten som sedan ger styrkan att klara sig genom svårigheter. (Helminen, 2020 s. 47–48)

En metod som går in i lösningsinriktat arbete är narrativa metoder. Metoden går ut på att berätta ett narrativ, alltså en berättelse, om klientens liv och upplevelser. Metoden bygger på en social förändring samt livsförändring hos klienten. Narrativa metoder används ofta i grupper där klienterna berättar sin berättelse för de andra och omvandlar den med hjälp av gruppen och handledaren. Syftet med att använda berättelsen är att synliggöra resurser och styrkor som hen använt i tidigare livssituationer och som hen möjligen kunde

användas även i den situation som hen nu befinner sig i och via detta hitta en lösning till den nuvarande situationen. Via narrativa metoder kan man öka klientens resurser och framtidshopp. (Näkki & Sayed, 2015 s. 62–63)

Narrativa metoder kan även användas som stöd för empowerment-inriktat arbete. Empowerment-inriktat arbete strävar till att ta fram klientens styrkor och resurser. Detta utförs genom att lägga fokus på det positiva, samt på faktorer som stött dem tidigare i livet i att klara av olika problem och svåra situationer. I detta arbetssätt fungerar den professionella mer som en guide och observerar i stället för att styra. Den professionella leder klienten till lösningar utgående från klientens egna resurser, kunskaper och styrkor. (SOCCA, 2017)

4.3 Socialpedagogiskt arbetssätt

Inom ett socialpedagogiskt arbetssätt ligger tankesättet kring individen och individens aktörskap i en stor roll. En god dialog är en central del inom ett socialpedagogiskt arbetssätt. I vardagsspråket talas det om dialog. Dialogen kan förklaras som en diskussion där ett samspel strävas efter. Dialogen är ändå mera än att träffa en person och diskutera med hen. Inom socialpedagogiken anses dialogen gå ut på en jämlik diskussion mellan båda parter, var båda lyssnar jämlikt på varandra. En dialog betyder inte att man måste vara av samma åsikt, utan att man accepterar den andras åsikter och tankar. En lyckad dialog bidrar till ett lyckat bemötande. (Nivala & Ryyänen 2019 s. 11–12) En god dialog kan ha en positiv inverkan på individen, medan en sämre dialog och växelverkan kan ha en mycket negativa inverkan på individen. Vid en god och lyckad dialog ska båda parter diskutera med ett öppet tankesätt, vara närvarande och jämlika. Det bör finnas tillit och öppenhet i dialogen. Då en professionell jobbar på ett socialpedagogiskt sätt med en lyckad dialog ser hen personen som en unik individ och inte bara som en klient med t.ex. missbruksproblematik. Den professionella strävar till att ha förståelse för individen och

hens livshändelser. Fokuset ligger inte på problemet, utan på individen och hens förmågor. Man strävar till att hitta individens resurser och stöder hen i att ta itu med saker och nå sina egna mål. Ett gott bemötande och dialogiska arbetssätten syns i socialt arbete, pedagogiskt arbete och hälsovården där det ofta finns planer för ett gott bemötande och hur det utförs. (Nivala & Ryyänänen, 2019 s. 190–191)

Aktörskap och delaktighet inom gemenskap är centrala delar inom socialpedagogiken. Då en person känner sig, deltar och är aktiv i en gemenskap har hen möjligheten och känslan över att hen kan påverka saker inom gemenskapen och bli hörd. Då personerna inom gemenskapen har en känsla över att de andra lyssnar på dem har de även möjligheter att utveckla gemenskapen. Då individen känner att hen får vara aktiv, engagerar och binder sig individen mera i gemenskapen. Med en god växelverkan känner individerna att deras ord har en betydelse. Inom delaktigheten är det viktigt stöda individerna, våga ta del i och utveckla verksamheter. Då aktörskapen och delaktigheten fungerar skapar det en positiv känsla för deltagarna, detta bidrar även till en positiv växelverkan med varandra. Alla ska ha rätt till egen identitet, vara unika och sig själva i gemenskapen. (Nivala & Ryyänänen 2019. s 138–141)

Herman Nohl talade om socialpedagogiska arbetssätt och poängterar att där inte endast hör huvud (hjärna) och händer (praktiska arbetet) utan också hjärtat. Det betyder att empatin och känslorna har en stor del i arbetet. Den professionella bryr sig om de personer hen jobbar med. Till detta hör även att man arbetar med sin personlighet i dess mån det är möjligt. Den professionella ska undvika maktrelationer mellan hen och klienten. Den professionella behöver förstå att fast än hen försöker köra den andra mot en positiv förändring och utveckling i sitt liv måste den professionella kunna acceptera sina känslor och inte hoppa in i en maktställning där hen vet allt bättre. Individen känner ändå sig själv bäst. (Nivala & Ryyänänen, 2019 s. 192)

5 Syfte och frågeställningar

Syftet med dessa lärdomsprov är att redogöra för hur man kan inom socialhandledning stöda unga vuxna med missbruksproblem via socialhandledning.

För att nå vårt syfte har följande frågeställningar formulerats:

Frågeställning 1: Vilken betydelse har bemötandet i att stöda unga vuxna med missbruksproblemet?

Frågeställning 2: Hur kan unga vuxna stödas via socialhandledning eller socialt arbete och vilka metoder kan användas?

6 Metod

Som metod för detta lärdomsprov valdes en allmän litteraturstudie. En allmän litteraturstudie är en metod och forskningsteknik. I en litteraturstudie studeras forskning som redan gjorts vilket innebär att man söker efter resultat och skriver ny forskning om resultaten som framkommit. Inom en litteraturstudie samlar man resultat som sedan skapar basen för nya forskningsresultat. Man kan även utvärdera de teorier som redan finns. I litteraturstudier strävar man även till att identifiera problem och hämta fram hur en viss teori har utvecklats genom åren. (Salminen, 2011 s.1 & 2)

Vi har valt att använda oss av en allmän litteraturstudie eftersom detta passade bäst in i vårt syfte och tidsram. Vi ville utreda vilka metoder och arbetssätt som anses effektiva utgående från forskning, på detta sätt gick det att få en bredare inblick på temat från olika synvinklar.

6.1 Insamling av material

Det finns en stor mängd olika klientgrupper och sociala problem man kan arbeta med som socialhandledare, detta kan handla om allt från invandrararbete och äldreomsorg till missbrukarproblem och mental ohälsa. Därför är det viktigt att avgränsa materialsökningen till den specifika klientgrupp vi vill undersöka. Utan denna begränsning skulle arbetet ha blivit bredare och mindre specifikt.

Vi använde litteratur för att få en översikt om hurdan material det redan fanns, och för att få en överblick om hurdan information som fanns om temat i dem. Vi sökte information i databaser som EBSCO, ERIK, MEDLINE, Sage, och Google Scholar.

Vi begränsade alltså studien till unga vuxna i åldern 18–29 år gamla. Vi avgränsade också artiklar som inte innehöll information om missbruk eftersom andra sociala problem inte hörde till detta lärdomsprovs tematik.

För att få så goda resultat som möjligt satt vi tid på att hitta artiklar som är vetenskapliga och trovärdiga. Genom att vi letade efter undersökningar från Finland och andra länder fick vi mer bredare synvinkel och svar på vår frågeställning. Unga vuxna var huvudsakliga klientgruppen och användes därför som sökord för att hitta specifik information om just den klientgruppen. Denna avgränsning ledde också till minderåriga och eventuellt barnskydd samt äldre vuxna föll bort från sökresultaten.

Vi sökte efter artiklar med relevanta sökord för syftet, se Bilaga 1.

6.2 Urvalskriterier

I detta underkapitel redogör vi för urvalskriterier för materialsökning. Materialitet valdes utgående från följande kriterier: materialet bör vara relevant för vårt syfte och vår

frågeställning samt passa in i vårt studieområde som socionom. Artiklarna bör vara avgiftsfria alltså "open access" artiklar och innehållet bör vara skrivet på finska, svenska eller engelska eftersom dessa är de språk vi förstår. Artiklarna bör också vara referegranskade alltså "peer reviewed" för att garantera att informationen stämmer.

Ett annat av urvalskriterierna för insamling av material var att forskningen är högst 11 år gamla. Vi ville hitta relevant och aktuell information för att få det bästa svaret på vår forskningsfråga. Geografiska avgränsningar gjordes också. Temat är något som gäller alla kulturer men forskningen som är mest relevant för detta lärdomsprov bör vara gjord i liknande kulturer, t.ex. i Norden, USA eller Europa. Vi exkluderade forskning från Asien och Afrika eftersom vi ansåg att kulturen var för olika i jämförelse med Finland.

Urvalskriterier

Inklusionskriterier	Exklusionskriterier
<ul style="list-style-type: none"> • Skrivna år 2012-2023 • Språk: Svenska, engelska eller finska • Geografiskt läge: Norden, USA, Europa, England • Refereengranskade • Relevant för syftet dvs. innehåller socialhandledning, socialt arbete och arbetssätt med unga vuxna • Full text tillgänglig och open access 	<ul style="list-style-type: none"> • Skrivna efter 2012 • Språk: Annat än finska, svenska eller engelska • Geografiskt läge: Afrika och Asien • Icke refereengranskade • O relevant för syftet: barn, äldre, ungdomar, annat beroende än missbruk av alkohol eller narkotika, medicinsk forskning som inte innehåller socialhandledning eller socialt arbete • Full text icke-tillgänglig, icke open access

Tabell 1. Tabell för urvalskriterier

6.2 Analysmetod

Analysen i detta lärdomsprov utfördes via en induktiv innehållsanalys. Induktiva arbetsmetoder väljs då det inte finns tillräckligt kunskap om ämnet. Analysen utförs genom att granska igenom materialet, ta fram det viktiga och gruppera innehållet i mindre kategorier för att sedan skapa en helhet. Det betyder att man plockar upp meningsbärande enheter från texten, alltså meningar som är av relevans för arbetets frågeställningar. Man skapar kategorier som man fyller med i relevanta meningar, samt att dessa kategorier bildar sedan huvudkategorier eller teman som man sedan vidare arbetar med. (Elo & Kyngäs 2008 s. 109–111)

Efter att materialet lästs igenom började vi plocka fram meningsbärande enheter. Här sökte vi efter metoder, förhållningssätt och arbetssätt i arbete med unga missbrukare samt resultaten av hur dessa fungerade och vilken ändring som hände i arbetet eller klientens liv. Efter att texterna lästs igenom skapade vi anteckningar med den information vi ansåg var viktigast, alltså innehöll information som passade in i vårt syfte, som sedan skapade meningsbärande enheter. De meningsbärande enheterna skapade olika underkategorier och underkategorierna bildar huvudkategorier, eller teman. Dessa teman blev våra rubriker för analysen. Analysen gjordes utan fördomar och neutralt för att bäst hitta det viktiga i materialet.

6.3 Validitet och reliabilitet

För att nå möjligast säkra slutsatser från datainsamlingen vi utfört har vi använt trovärdiga databaser för insamling av information. Vi har sökt efter ”Peer-reviewed” material, alltså material som andra forskare och professionella inom området granskat och godkänt. Informationen har sökts med relevanta sökord för forskningsfrågan och syftet, samt granskats i förhållande till annan forskning som gjorts. Syftet som används är specifikt som gör det lättare att hitta relevant information gällande temat, men leder också till att

informationsmängden blir snävare. Det gäller att hitta rätta sökord för att få fram material som specifikt passar in i vårt syfte samt för att avgränsa mängden träffar.

Materialet som hittades gav bra svar på vårt syfte och frågeställning. Informationen går också att tillämpa inom andra områden för socialhandledning och socialt arbete med missbrukare.

6.4 Etiska aspekter

Vårt lärdomsprov har följt forskningsetiska delegationens TENK:s etiska principer och Arcadas forskningsetiska principer. Vi tar hänsyn till etiska principer genom god vetenskaplig praxis i vårt lärdomsprov. Till god vetenskaplig praxis hör tillförlitlighet, ärlighet, uppskattning samt att man tar ansvar (Keiski et al., 2023 s.11). I god vetenskaplig praxis tar man del av flera olika områden. Tillsammans finns det åtta faktorer som ska tas i beaktande. Vi har ansvar över att använda pålitligt och vetenskapligt material. Vi planerade vårt lärdomsprov och tog i beaktan tidigare forskning om ämnet som vi valt.

Vi respekterar forskare och de som har forskat, samt källor vi använt oss av genom att nämna källorna, inte ändra innehållet och genom att vi inte plagierar. Vi respekterar de material vi använt genom att vi skrivit författarnas namn och årtal i texten. Vi hämtar tydligt fram om vi skrivit något med egna ord för att vara tydliga. Det är etiskt korrekt att hämta fram vilka våra åsikter är och vilka är författarnas. Vi respekterar sekretess och tystnadsplikt. (Keiski et al. s 13–14) Tenk har år 2009 publicerat humanistiska principer inom forskningsetik. Vi måste ta i beaktande sekretess och öppenhet inom forskningen. Vi måste också ta i beaktande upphovsrätten som tidigare nämnts i denna text. (Raivo & Lempinen 2019. s. 9–11)

7 Resultatredovisning

I detta kapitel framställs resultaten vi nått via analysen. Vi hänvisar till artiklarna med siffror 1 till 10. En tabell med artiklar som är numrerade från 1–10 finns i bilaga 1.

Resultatredovisning

Meningsbärande enheter	Kategorier	Tema
Svårt att skapa förtroende Tillit Tydlighet Transparens med klienten	Växelverkan	Växelverkan mellan klient och professionell
Samverkan Bemötande Aktörskap Förhandlingsförmåga	Förhållningssätt	
Empowerment relationsinriktat arbete Resiliens Intervention	Arbetsätt	Relevanta arbetsätt för att stöda unga vuxna med missbruksproblem
Kamratstöd Redskap och modeller för arbete Metoder Individuellt stöd	Metoder och stödåtgärder	
Den professionellas utbildning	Kunskap och utbildning	Vikten av utbildning och mångprofessionellt arbete

Professionellas aktuella kunskap Kunskap om servicesystem		
Mångprofessionellt arbete Samarbete mellan professionella Erfarenhetsexperts betydelse Samarbete mellan olika instanser	Mångprofessionellt arbete	

Tabell 1. Resultatredovisning

7.1 Växelverkan mellan klient och professionell

Resultat av vår studie visar att bemötande är centralt för att skapa en god relation med klienten. Ett gott bemötande möjliggör att klienten känner sig hörd, sedd, uppskattad samt att tillit kan uppstå. Ett gott bemötande är även basen för att skapa tillit. Att lyckas bygga upp tillit mellan klient och professionell är en central del inom arbetet med unga vuxna. Tillit och förtroende i relationen möjliggör en bättre kontakt med klienten, att hen vågar vara ärlig om sitt liv, sina problem och sin situation hjälper också den professionella att kunna stöda personen på rätt sätt. Tillit skapar också förutsättningar för återhämtningsprocessen från missbruk. Tillit bör innehålla autenticitet, ärlighet, respekt samt vara stödjande av klientcentrat arbetssätt och skapa en känsla av jämlikhet för klienten. (1, 4, 7)

Den professionella bör också vara transparent i sina handlingar, alltså inte göra något bakom ryggen på klienten. Då den professionella visar att hen genuint bryr sig om klienten, står på hans sida, är ärlig och där då klienten behöver blir relationen starkare och möjliggör att den unga vuxna kan lita på den professionella. Det visar sig att unga vuxna

med missbruksproblem ofta har svårigheter att lita på den professionella, därför är detta något som speciellt bör beaktas i arbetet. (1, 4, 7)

En god relation mellan professionell och klient bidrar också till bättre resultat av arbetet. Då den unga vuxna känner sig trygg i relationen blir också samarbetet lättare och dörrar för förändring öppnar. Att ge rum för klienten att uttrycka sig och själv fundera kring sin situation samt att tillsammans fundera kring lösningar stärker klientens resurser och hjälper hen hitta sina styrkor som också är nyttigt för klienten i framtiden. (3, 4)

Bästa resultaten uppnås med diskussioner på plats. Den professionella ska vara närvarande och lyssna på klienten och ta klienten seriöst, utan att göra egna tolkningar vilket kan leda till missförstånd. Professionella behöver ta i beaktande individens situation och ha förståelse för att det tar en stund tills individen tar till sig den nya livsförändringen. Konkreta exempel med att förstå individens situation är att stöda och handleda tidshantering och rutiner vilket leder till att individen har möjlighet och resurser att vara mer aktiv i samhället. (2,8,10)

7.2 Relevanta arbetssätt med unga vuxna som lider av missbruksproblem

Resultaten visar att interventioner, relationsinriktat arbete och empowerment-inriktat arbete är bra utgångspunkter i arbete med unga missbrukare. Resultaten visar att en god relation mellan klient och professionell bidrar till bättre resultat av interventioner (3, 6).

Interventioner kan användas för att stöda unga vuxna med missbruksproblem. Interventioner kan vara styrkebaserade, alltså fokusera på klientens styrkor för att nå goda resultat.

Syftet med dessa interventioner är att stärka klientens autonomi och självförtroende. Arbetssättet används för att skapa tillit mellan klient och professionell. Resultaten visar att styrkebaserade interventioner har haft goda resultat i arbete med klienter med missbruksproblem. Då interventioner utförs är relationen mellan klient och professionell väldigt viktigt för att kunna nå goda resultat. Tillit i relationen skapar förutsättningar för förändring och en god upplevelse för klienten. (3, 7)

Det finns en modell som kallas för den integrerande TIC-modellen. När man jobbar enligt TIC-modellen jobbar man med klara mål med interventionen. Goda resultat av intervention med TIC är ökning av resiliens samt att individerna klarar sig bättre i framtiden genom att de återkommer bättre från trauman vilket leder till att missbruksproblematiken inte utvecklas. Den professionella behöver känna igen bakgrund för traumatisering och hur det påverkar klienten. Resiliens ses som en skyddande faktor mot fortsatt missbruk och senare problem i personens liv och bör därför också tas i hänsyn vid interventioner. Under interventioner bör också andra skydds- och riskfaktorer tas i beaktning för att möjliggöra individuellt stöd och bra resultat. (5, 6)

Professionella ger klienten ansvar och roll samt stöder dem i att lösa problem. Intervention kan också leda till ökning i aktörskap hos individer. (9) Intervention kan utföras med olika metoder så som empowerment vilket förklaras senare i detta kapitel. Resultaten hänvisar även till att den professionella behöver ha förståelse för utmaningar som sker vid livsförändring och vid återhämtning från missbruk. Professionella ska jobba på ett konsekvent sätt genom att stöda individens vardag genom att skapa nya rutiner. Individen som har haft missbruksproblematik har förut använt all sin tid till att missbruka och leva i missbrukssammanhang vilket betyder att individen behöver mycket stöd i tidsanvändningen i den nya vardagen. Professionella behöver också göra vårdplanen individuellt så att den svarar på individens behov. (10)

Relationsinriktat arbete framkom i artiklarna 3 och 4 som ett bra sätt att arbeta med unga missbrukare. Arbetssättet lägger fokus på kvalitén i relationen mellan professionell och klient. Detta arbetssätt har visats vara effektivt med klientgruppen unga vuxna eftersom den fokuserar på en god relation som utgångspunkt för arbetet. Arbetet kräver att den professionella kan sätta sig in i klientens situation och vara empatisk. Detta ses stärka förhållandet mellan klient och professionell. Att vara på samma nivå och icke-auktoritär bidrar även till en god relation. Öppenhet och känslan av att den professionella relaterar till klientens situation på ett autentiskt sätt är väsentligt för att åstadkomma bra resultat i klientens handledning eller rehabilitering. (3, 4)

Arbetssättet nämns ofta i kontext med klientarbete men kan även användas med föräldrar eller inom mångprofessionellt arbete. Detta stöder också klienten då samarbetet mellan hans nätverk fungerar smidigt. (3) Forskning visar att positiva relationer medför positiva resultat i klientens behandling. (3, 4)

Empowerment-inriktat arbetssätt framkom ofta i resultatet. (3, 4, 7) Arbetet går ut på att tillsammans med klienten stärka och ta fram hans resurser som behövs för att lösa problem och klara av sitt liv. Arbetet är personcentrerat och utgår från klientens individuella behov samt lägger fokuserar på klientens deltagande, styrkor och färdigheter. Klienten involveras i beslutsfattning och i att hitta lösningar till sina problem tillsammans med den professionella. Den professionella hjälper alltså klienten i att hitta resurser och vägleder hen till att komma på lösningar utan att ge färdiga svar. Empowerment kan stärkas med att erbjuda möjligheter för klienten att uttrycka sina åsikter, delta i beslutsfattning och genom att låta klienten vara en aktiv aktör i relationen. (3, 4) Enligt artikel 4 bidrar arbetet som utförs på detta vis ofta till positiva resultat och ökad tillfredställelse hos unga vuxna. (4)

När man arbetar enligt ett empowerment-inriktat arbetssätt bidrar det till ökad resiliens hos klienterna, deras självförtroende utvecklades samt människorelationer förbättrades. Individerna hade också bättre tillgång till resurser och service med detta arbetssätt. Det framkom även att det är viktigt för den professionella att vara närvarande och bemöta klienten på ett förstärkande sätt. Man lyssnar på klienten och fokuserar på hans goda sidor och använder de resurser som finns samt erbjuder stöd som bäst passar för den specifika individen, dvs individinriktat. Ett praktiskt exempel på empowerment är ”styrkornas kompass” fokusen ligger på resurser i stället för problem. Då den professionella jobbar enligt modellen sätter hen fokus på att få en god relation och tillit för klienten. Inom PTE-modellen tror man att medborgarna blir friska och har möjligheter att påverka och ändra på sitt liv. (4, 7)

Vissa metoder och arbetssätt nämndes i enskilda artiklar men kan ses som relevanta resultat. Klientens situation diskuterades genom metaforen och olika dimensioner. Genom att se på klientens liv från olika dimensioner får man förståelse för hans historia, nutid och framtid vilket gör att den professionella och klienten har bättre förståelse om helheten. Professionella förklarade klientens liv genom olika händelser och ”stigar” som bygger livshändelserna till en helhet. (8)

7.3 Vikten av utbildning och mångprofessionellt arbete

Resultaten tar fram vikten av samarbete mellan olika anstalter och professionella (2, 3, 4). För att kunna erbjuda god service åt klienter bör samarbetet mellan olika anstalter, till exempel sjukvård eller socialbyråer fungera smidigt. Unga vuxna i socialt sårbara situationer behöver ofta många former av service för att utreda sin situation. De kan vara i behov av socialvårdsservice, sjukvård och olika ekonomiska stöd samt andra stödtjänster, därför bör också professionella kunna samarbeta för att möjliggöra de bästa resultaten och för att förminska fragmentering av vård. Då servicen som klienten är vid behov av är utspridd i olika anstalter behöver klienten en trygg person som kan stöda vid navigeringen

av dessa tjänster. Personer i sårbara situationer kan ha en nedsatt funktionsförmåga eller få resurser som leder till att hen inte ensam klarar av att navigera i servicedjungeln. (2, 3, 4,)

Kontinuerligt lärande hos den professionella möjliggör också att hens kunskap är aktuell för att bäst kunna stöda klienten. Aktuellt kunnande om stödsystem, tjänster och forskning ger den professionella goda förutsättningar för att bäst kunna stöda klienten genom svåra situationer. Att den professionella är utbildad och har aktuell kunskap är viktigt för att klienten skulle kunna känna sig trygg i relationen. Om den professionella inte fått möjligheten att uppdatera sin kunskap kan det leda till att servicen som hen erbjuder också blir sämre. (1, 3, 4) I resultatet framkom det även fram att den professionella behöver ha kompetens av missbruksproblematikens återhämtningsprocess för att förstå vad klienten går igenom fysiskt och psykiskt. Resultaten tog fram att klienterna önskar konsekvent handledning av den professionella. (10)

Mångprofessionellt arbete är ett bra sätt att stöda individer med missbruksproblem. Erfarenhetsexperter har visats ha en positiv inverkan som stöd för unga vuxna med missbruksproblem. Det kan kännas lättare att arbeta med någon som kan relatera till deras levda erfarenheter och stöda dem med hjälp av sin berättelse, kamratstöd och erfarenhets experter är ett effektivt sätt att stöda förändringsprocessen hos klienten. Erfarenhetsexperter kunde alltså användas i mångprofessionella team för att stöda klienten i sin förändringsprocess. (2)

8 Diskussion

I detta kapitel diskuterar vi resultaten i koppling till bakgrund och tidigare forskning samt den teoretiska referensramen. Resultaten diskuteras även i förhållande till syftet och frågeställningarna som styrte detta lärdomsprov. I kapitel 8.2 granskas de valda metoderna.

Till sist lyfter vi fram slutsatser som gjorts på basis av materialet samt vidare forskningsförslag.

8.1 Resultatdiskussion

Syftet med detta lärdomsprov var att redogöra för hur man via socialhandledning eller socialt arbete stöder unga vuxna med missbruksproblematik och vilka metoder som kan användas samt att undersöka vikten av bemötandet. I detta underkapitel klargör vi för resultaten.

Tema 2: Relevanta arbetssätt med unga vuxna som lider av missbruksproblem och tema 3: Vikten av utbildning och mångprofessionellt arbete svarar på frågeställning 1: ”Vilken betydelse har bemötandet i att stöda unga vuxna med missbruksproblemet?”, medan tema 1: Växelverkan mellan klient och professionell svarar på frågeställning 2: ”Hur kan unga vuxna stödas via socialhandledning eller socialt arbete och vilka metoder kan användas?”

Resultaten lyfter fram vikten av en god *samverkan mellan klient och professionell*. Temat framkommer även tidigare i lärdomsprovet, vilket hänvisar till att detta är ett centralt tema i klientarbete med unga vuxna. Ett gott bemötande framkommer i resultatet som en central del i skapandet av klientrelationen (1,4,7) och stämmer även överens med Nivala & Ryyänen (2018, s. 11–12) som lyfter fram att en lyckad dialog bidrar till ett lyckat bemötande. Bemötandet ger förutsättningar för bildande av tillit.

Tillit i relationen lyfts fram ur olika perspektiv som en avgörande faktor i en god relation, och som senare bidrar till goda resultat i arbetet (1,2,3,4,7,8,10). Detta stämmer även överens med Yliruka et al. (2020, s. 22–23) som lyfter fram vikten av tillit redan tidigt i personens liv för att skapa en god självbild och göra det lättare att lita på andra senare i livet. Tillit i relationen möjliggör en bättre kontakt med klienten som sedan möjliggör ett bättre stöd för klienten (1,4,7). Detta lyfter även Hinkka et al. (2006) och Näkki & Sayed

(2015, s. 44–45) fram att stöda uppbyggandet av tillit i relationen är en central del i arbetet med klienter.

Olika arbetssätt för socialhandledning och socialt arbete behandlas i både den tidigare forskning och i den teoretiska referensramen. Det är dock vissa arbetssätt och metoder som framkommer mest som *relevanta arbetssätt för arbete med unga vuxna med missbruksproblem*. Ett centralt resultat i vår studie var att empowerment inriktade metoder är relevanta (3,4,7). Arbetssätten som framkommit lägger fokus på klientens resurser, styrkor och relationer samt hens aktörskap. (3,4,5,6,7)

Empowerment kan användas för att förstärka klientens resurser och livshantering (3,4,7), detta redovisar även SOCCA (2017) och Hinkka et al. (2006) för då de lyfter fram vikten av att stöda klientens empowerment i arbetet för att lyfta fram klientens styrkor och resurser. Resultaten förklarar även vikten av att tillsammans hitta lösningar med klienten (3,4), detta stämmer överens med SOCCA (2017) som lyfter fram vikten av att den professionella vägleder klienten till lösningar.

Resursförstärkande arbete har liknande drag med empowerment där fokuset ligger i att hämta fram resurser och styrkor hos klienten för att klara av sitt liv (5), detta stämmer även överens med Helminen (2020, s. 29–31) som lyfter fram resursförstärkande arbetssätt, vissa likheter kan ses mellan empowerment och resursförstärkande arbete, och visar att dessa arbetssätt med fokus på klientens förmågor och resurser är fungerande. Resiliens är ett lösningsinriktat arbetssätt var man strävar att stärka klientens vardag. Resiliens framkom även i resultaten som skyddsfaktor mot missbruk (5,6). Detta stämmer ihop med Helminen (2020, s. 47–48) som redogör resiliensens betydelse för att skapa hopp av att klara sig.

Vissa gemensamma drag framkommer också i den professionellas förhållningssätt i relationen och mot klienten, samt i relationellt arbete. (3,4) Att vara öppen, ärlig och visa respekt skapar basen för en god relation (3,4.) Detta beskriver även Nivala & Ryyänen (2018, s. 192) där empatin tas fram som en viktig del i arbetet. Klienten bör inte känna sig dömd eller sämre än den professionella utan bör bemötas på samma nivå med respekt och empati. (3,4)

Relationsinriktat arbete framkommer i resultatet (3,4) som ett fungerande arbetssätt med personer med missbruksproblematik. Arbetssättet lägger fokus på relationen mellan klienten och den professionella. Tyngdpunkten ligger på en jämlik relation där den professionella är icke-auktoritär och förhåller sig empatiskt mot klienten. Detta framkommer även i Nivala & Ryyänen (2018, s. 192) där vikten av att undvika maktrelationen lyfts fram. Bahl et al. (2022) lyfter även fram sociala relationer och känslan av delaktighet samt goda relationer som bidrar positivt i klienten liv. Detta stämmer överens med resultatet.

Näkki & Sayed (2015, s. 44–45) redogör för servicehandledning som strävar till att stärka aktörskap och hämta fram individens styrkor vilket framkommer även i studien. Aktörskap framkommer i resultaten i sammanhang då klienten själv får vara den som styr och gör beslut om sitt liv (3,4,9). Detta framkommer i även i Nivala & Ryyänen (2019 s. 138–141) där de beskriver gemenskapens betydelse i att kunna vara aktiv och påverka. Nivala & Ryyänen (2019 s. 11–12) beskriver även vikten av att stöda individens aktörskap.

Detta stämmer med studiens resultat med aktörskapets betydelse. I studiens resultat kommer det fram resursförstärkande arbetssättets betydelse vilket stämmer ihop med Helminen (2020 s. 29–31) som beskriver arbetssättets betydelse med tanke av stärkande av aktörskap och delaktighet vilket stämmer in med studiens resultat. Att stöda klientens

aktörskap genom olika arbetssätt stöder också hens livskompetens och förmågan att hantera sin vardag. Det stöder också beslutsfattande och känslan att ha kontroll över sitt liv. (3,4,9)

Mångprofessionellt arbete och *vikten av samarbete* framkom även i resultatet som en viktig del i att stöda unga vuxna med missbruksproblem. (2,3,4) Samarbetet mellan olika instanser och professionella möjliggör ett bättre stöd för klienter med missbruksproblematik som ofta har fler problem och utmaningar som de behöver stöd med (2,3,4). Detta framkommer även i Saikkonen et al. (2015, s. 15–16) som poängterar vikten av helhetsmässigt stöd från olika instanser för klienter med många problem.

Den professionella behöver kompetenser i samarbete samt kontinuerlig utbildning för att hållas uppdaterad och bäst kunna erbjuda det stöd som behövs. Arbetet med unga missbrukare utförs också ofta i omgivningar där mångprofessionella team samarbetar för att stöda klienten i sin förändringsprocess. (1,2,3,4) Den professionella behöver ha kunskap av missbruksproblematikens återhämtningsprocess för att förstå vad klienten går igenom fysiskt och psykiskt (10). Mångprofessionellt samarbete tas upp av Hinkka et al. (2006) i kontext till social rehabilitering som en viktig del av arbetet. Mångprofessionellt arbete kan ses som en viktig del inom ramen för socialhandledning och socialt arbete med unga vuxna.

8.2 Metoddiskussion

Metoderna för detta lärdomsprov var en litteraturstudie och som analysmetod av materialet används en induktiv analys. Metoden användes för att hitta svar på vårt syfte som presenterades i början av föregående kapitel.

Då lärdomsprovet påbörjades funderade vi på möjligheten att göra en guide gällande socialhandledning bland unga vuxna med missbrukarproblematik. Tanken bakom idén var att guiden skulle finnas till som ett hjälpmedel för professionella. Guiden kunde ha varit ett nyttigt verktyg för professionella genom att hämta fram de bästa metoderna vid socialhandledning. Vi kom dock fram till att hålla detta lärdomsprov som en kvalitativ litteraturstudie på grund av att vi ville forska olika sätt som finns och få ett resultat gällande de mest lyckande arbetssätten och metoderna.

Vi upplevde svårigheter med att hitta material gällande socialhandledning i internationella databaser eftersom socialhandledning som begrepp endast används i Finland. Andra länder inkluderar dessa arbetssätt i socialt arbete, och därför finns det inte källor utanför Finland som rakt skulle ta fram socialhandledning och perspektiv på arbetet. Dock kunde vi använda oss av studier och andra källor som omfattade socialt arbete eftersom temat ingår i socialhandledning. Detta möjliggjorde en bredare källgrund.

Det var svårt att hitta forskningsartiklar inom ämnet. Det framkom fler vetenskapliga rapporter vilket fick oss att fundera kring byte till metoden Scoping review. Vi beslöt ändå att hålla oss till metoden vi tidigare valt eftersom detta resultat även ger en inblick på utmaningar med att hitta vetenskapliga artiklar inom ämnet samt framställer ett behov för vidare forskning.

För analysen använde vi en induktiv innehållsanalys. Vi började med att läsa artiklarna och sökte efter begrepp och ord som passade in i vårt syfte. Vi skrev upp orden och begreppen och bildade kategorier av dem det vill säga vi strukturerade begreppen genom att skapa teman av dem. Genom att vi letade efter meningsbärande enheter fick vi en tydlig bild av texten och de begrepp som förekom mest i artiklarna. Analysmetoden fungerade bra och stödde med att hitta fungerande metoder i socialhandledning.

Vi upplevde den induktiva analysen som ett bra sätt att hantera informationen eftersom det var lätt att hitta nyckelord eller meningsbärande enheter som sedan skapade kategorier och rubriker som styrde analysen. Metoden passade bra för denna litteraturstudie och tog fram väsentliga ämnen och teman för analysen.

8.3 Slutsatser

Syftet med arbetet var att hitta den bästa metoden inom socialhandledning för unga vuxna med missbruksproblematik. De 10 artiklar vi analyserade hade liknande resultat. Artiklarna betonade betydelsen av bemötande samt professionellas och klientens relation. Artiklarna hämtade fram tillit och dess påverkan i början av relationen.

I flera artiklar kom det tydligt fram förståelsens vikt i relationen. Genom att den professionella förstår klienten stöder det tilliten i relationen och skapar förutsättningar för en starkare relation. I resultat av analysen framkom det att klienterna uppskattar ärlighet. Som arbetssätt framkom Empowerment-inriktat arbetssätt, relationellt arbete och stärkande av klientens resurser vilket leder till att klienterna mår bättre och är mer aktiva i samhället.

Det syns tydligt likheter i bakgrunden, teoretiska referensramen och i resultatredovisningen. I studien framkommer fler orsaker för missbruk och socialpedagogiska förhållningssätt i arbetet. Dessa socialpedagogiska förhållningssätt och de förhållningssätt som framkommer i analysen stöder varandra. I socialpedagogiska förhållningssätt betonar stödandet av aktörskap och dialog. Dialogens betydelse kan vi se i resultaten genom förståelsens och tillitens betydelse mellan professionell och klient i sammanhang med en god relation. Det som framkommer i bakgrunden, det vill säga orsaker för missbruk och marginalisering och teorin bakom goda metoder passar ihop med analysresultaten.

Genom denna studie kom vi fram till att bästa resultat uppnås via Empowerment-inriktat arbetssätt och relationellt arbete inom socialhandledning för unga vuxna med missbruksproblematik. Resultaten hänvisar också till vikten av förståelse för klienten och en god relation. Via ett Empowerment-inriktat arbetssätt stärker man klientens resurser genom att fokusera på styrkor och inte svagheter detta leder till att klienten har mera möjligheter att bli frisk och delta i samhället. Kopplingen av förståelse för klienten syns genom att lyssna på klienten, ge hen tid och läsa sig in på t.ex. missbruksproblematik för att få en helhetlig förståelse. Detta är nyckel för tillit och ger klienten en möjlighet att vara ärligt sig själv. Då det finns tillit mellan professionell och klient leder det till bättre resultat, dessa resultat hämtar fram förståelsens vikt inom socialhandledning.

Vi föreslår att mer forskning görs kring detta ämne. Forskning behövs eftersom det inte finns tillräckligt med forskning om socialhandledning med unga vuxna som lider av missbruksproblematik. Forskningen som redan gjorts handlar för det mesta om socialt arbete, men det finns inte många specifika forskningar gällande socialhandledning. Arbetsmetoder med unga vuxna med missbruksproblem behövs också forskar mer för att få reda på specifika arbetssätt för denna klientgrupp eftersom forskningen för specifika metoder och arbetssätt är snäv.

Källor

Almqvist, A.-L., & Lassinantti, K. (2018). Social Work Practices for Young People with Complex Needs: An Integrative Review. *Child & Adolescent Social Work Journal*, 35(3), 207–219. <https://doi-org.ezproxy.arcada.fi:2443/10.1007/s10560-017-0522-4>

Bahl, N. K. H., Øversveen, E., Brodahl, M., Nafstad, H. E., Blakar, R. M., Ness, O., Landheim, A. S., & Tømmervik, K. (2022). In what ways do emerging adults with substance use problems experience their communities as influencing their personal recovery processes? *Journal of Community Psychology*, 50(7), 3070–3100. <https://doi-org.ezproxy.arcada.fi:2443/10.1002/jcop.22816>

Bryant, J. (2018). Building inclusion, maintaining marginality: how social and health services act as capital for young substance users. *Journal of Youth Studies*, 21(7), 983–998. <https://doi-org.ezproxy.arcada.fi:2443/10.1080/13676261.2018.1441980>

Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. 14.-15. Helsinki: WSOYpro Oy.

Elo, S. Kyngäs, H. 2007. The qualitative content analysis process. *Journal of advanced nursing* 62 (1). Oulu: Blackwell Publishing Ltd. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>. Hämtad: 7.11.2023

Goodman, R. 2017. Trauma Theory and Trauma-Informed Care in Substance Use Disorders: A Conceptual Model for Integrating Coping and Resilience. *Advances in Social Work* 18(1):186. Tillgänglig: DOI:10.18060/21312 Hämtad 21.11.2023.

Hakkarainen, P. & Karjalainen, K. 2021. Päihde- ja muiden riippuvuuksien ehkäisy, hoito ja kuntoutus. Päihdelinkki.fi. Tillgänglig: <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/huumeet-ja-muut-paihdyttavat-aineet/huumeiden-kaytto-suomessa> Hämtad: 2.10.2023

Halsall, T. Daley, M. Hawke, L. Henderson, J. Matheson, K. 2022. “You can kind of just feel the power behind what someone’s saying”: a participatory-realist evaluation of peer support for young people coping with complex mental health and substance use challenges. Ottawa. Tillgänglig: 10.1186/s12913-022-08743-3. Hämtad: 18.10.2023

Helminen, J. (2020). *Sosiaaliohjaus: Lähtökohtia ja käytäntöjä* (1. painos.). Edita.

Helminen, P., Näkki, P., & Sayed, T. (2015). *Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla*. Edita.

Henricson, M. (2017). *Vetenskaplig teori och metod: Från idé till examination inom omvårdnad* (Upplaga 2:1.). Studentlitteratur AB.

Hinkka, T., Koivisto, J., Haverinen, R. (2006). *Kartoittava kirjallisuuskatsaus sosiaalisen kuntoutuksen työmuodoista ja niiden vaikutuksista*. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Tillgänglig: [R12-2006-VERKKO.pdf \(julkari.fi\)](#)

Hyonsoo, K. Munson, R Michelle. Mckav, M Mary. 2012. Engagement in Mental Health Treatment Among Adolescents and Young Adults: A Systematic Review. *Child & Adolescent Social Work Journal*. Jun2012, Vol. 29 Issue 3, p241-266. 26p. Tillgänglig: 10.1007/s10560-012-0256-2 Hämtad 19.11.2023

Keiski, R. Hämäläinen, K. Karhunen, M. Löfström, E. Näreaho, S. Varantola, K. Spoof, Sanna-Kaisa. Tarkiainen, T. Kaila, E. Aittasalo, M. 2023. God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland. *Forskningsetiska delegationens publikationer 3/2023*. Första upplagan. Helsingfors. Forskningsetiska delegationen. Tillgänglig: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf hämtad: 26.10.2023.

Kitzinger, R. Gardner, J. Moran, M. Celkos, C. Fasano, N. Linares, E. Muthee, J. Royzner, G. 2023. Habits and Routines of Adults in Early Recovery From Substance Use Disorder: Clinical and Research Implications From a Mixed Methodology Exploratory Study. *Abuse: Research and Treatment*. 2023;17. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1177/117822182311153> Hämtad: 20.11.2023.

Marsh, JC., Cao, D., & Shin H. (2009). Closing the need--service gap: gender differences in matching services to client needs in comprehensive substance abuse treatment. *Social Work Research*, 33(3), 183–192. <https://doi-org.ezproxy.arcada.fi:2443/10.1093/swr/33.3.183>

Raitakari, S. 2017. Using Expressions of Past, Present and Future Homelessness Pathways as a Linguistic Resource in Meeting Interaction in a Low-Threshold Outpatient Clinic. *Housing, theory and society* 36 25-43 Yhteiskuntatieteiden tiedekunta - Faculty

of Social Sciences. Tillgänglig: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-201902061175> Hämtad 19.11.2023

Raivo, P. Lempinen, P. 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Arene ry. Tillgänglig: <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>. Hämtad: 26.10.2023

Saari, J. 2015. Huono-osaiset elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalla. Tallinna: Gaudamus.

Saikkonen, P. Blomgren, S. Karjalainen, P. Kivipelto, M. 2015. Poistaako sosiaalityö huono-osaisuutta?. Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 89. Tryck: Sastamala: Vammalan kirjapaino Oy. Tillgänglig: <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2015/08/Poistaako-sosiaality%C3%B6-huono-osaisuutta.pdf> Hämtad: 11.10.2023.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus. Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopisto. Tillgänglig: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-349-3>. Hämtad: 20.11.20123.

SOCCA. 2007. *"Vaihtoehtoinen tarina": Mitä on sosiaalinen muutostyö?*. Helsinki. SOCCA : Heikki Waris -instituutti. Tillgänglig: http://www.socca.fi/files/73/Vaihtoehtoinen_tarina_mita_on_sosiaalinen_muutostyo.pdf

Socialvårdslagen 1301/2014

Sulimani-Aidan, Y. (2019). Challenges in mentoring at-risk young adults: caseworkers' perspective. *Journal of Social Work Practice*, 33(3), 297–309. <https://doi-org.ezproxy.arcada.fi/2443/10.1080/02650533.2018.1515069>

van Tol, P. C., Jonker, I., Scheepers, A. L., & Wolf, J. R. L. M. (2023). Pathways to Empowerment as a working method for local social support services. *PLoS ONE*, *17*(6), 1–17. <https://doi-org.ezproxy.arcada.fi:2443/10.1371/journal.pone.0282470>

Widerberg, K. 2002. Kvalitativ forskning i praktiken. Lund:Studentlitteratur

Xuan, Z., Choi, J., Lobrutto, L., Cunningham, T., Castedo de Martell, S., Cance, J., Silverstein, M., Yule, A. M., Botticelli, M., & Holleran Steiker, L. (2021). Support Services for Young Adults With Substance Use Disorders. *Pediatrics*, *147*(Suppl 2), S220–S228. <https://doi-org.ezproxy.arcada.fi:2443/10.1542/peds.2020-023523E>

Yliruka, L., Kantoluoto, A., Heino, T., Laine, T., & Hipp, T. (2020). *Itsenäistymistä ja hyvinvointia tukeva jälkihuolto ja nuorten aikuisten sosiaalityön mallinnus*. THL. Työpöpaperi 32/2020. Tillgänglig: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-552-0>

Bilagor

Bilaga 1. Artikelsökning

Databas	Datum	Sökord	Antal träffar	Antal använda artiklar
EBSCO	14.11.2023	methods in social work AND young adults AND drug abuse	107	2
EBSCO	15.11.2023	social work with young adults AND addiction or substance abuse or drug abuse	88	3
EBSCO	16.11.2023	Methods social work AND young adults AND nordic	36	1
EbscoHost: MEDLINE	17.11.2023	young adults or emerging adults or young adulthood AND substance use disorder or substance abuse AND social work	102	1

Google Scholar	18.11.2023	Modern social work adults substance	500	1
EBSCO	18.11.2023	Social work AND Young adults AND Life management	88	1
Sage	21.11.2023	substance use AND young adults AND methods	142	1

Bilaga 2. Använda publikationer

Nr	Författare och årtal	Titel	Syfte	Metod	Resultat
1	Sulimani-Aidan, Y. 2019	Challenges in mentorin at-risk young adults: a caseworkers perspective	Att få reda på vilka svårigheter som kan uppstå i arbetet med unga vuxna och vilka behov det finns hos mentorn i arbetet med dessa klienter	Intervju	Behov av utbildning och kontinuerligt lärande hos mentorer, medvetenhet om klientens situation behövs och man bör vara medveten om att unga vuxna kan ha svårt med tillit på grund av

					olika faktorer.
2	Xuan, Z., Choi, J., Lobrutto, L., Cunningham, T., Castedo de Martell, S., Cance, J., Silverstein, M., Yule, A. M., Botticelli, M., & Holleran Steiker, L. 2021	Support Services for Young Adults With Substance Use Disorders	Vilka behov unga vuxna som missbrukare har och hur de kan stödas på bästa sätt	Longitudinell intervjuanalys	Behov av många serviceformer, kamratstöd och erfarenhetsexperter stöder återhämtningsprocessen, integrerad service möjliggör det bästa stödet
3	Bryant, J. 2018	Building inclusion, maintaining marginality: how social and health services act as capital for young substance users.	Att studera sociala mekanismer som styr serviceval för unga vuxna med missbruksproblem och marginalisering	Intervju	Mest effektiva tjänster för unga människor maximerar möjligheterna för dem att skapa "svaga band" (weak ties) genom att umgås med vuxna som själva äger. Tjänsterna bör erkänna identiteter som

					unga redan har, och se dem som rationella och självhanterande individer.
4	Almqvist, A.-L., & Lassinantti, K. 2018	Social Work Practices for Young People with Complex Needs: An Integrative Review.	Undersökning om social service som finns för unga vuxna samt deras effektivitet samt hur man kan möta unga vuxnas behov via arbetet.	Integrativ översikt	Relationsinriktat arbete, empowerment-inriktat arbete samt samarbetsinriktat arbete är bra sätt att arbeta med unga vuxna och möjliggör god service
5	Room, KF., Patterson, B., Crawford, ND., Posner, H., West, C., Wedding, D., Horn, K., Berg, C. (2022)	Changes in Young Adult Substance use during COVID-19 as a Function of ACEs, Depression, Prior Substance use and Resilience	Undersöker substansanvändning under COVID-19 samt skyddsfaktorer som påverkar användningen av rusmedel	Statistisk analys	Interventioner bör fokusera på klientens skydds- och riskfaktorer för att möjliggöra en bättre vård. Resiliens är en speciellt viktig skyddsfaktor
6	Goodman, R. 2017	Trauma Theory and Trauma-Informed Care in Substance	Traumans påverkan för psykosociala funktioner	Litteraturstudie	Professionellas kunskande av traumans påverkan,

		Use Disorders: A Conceptual Model for Integrating Coping and Resilience			klientens resiliens förstärkning & förebyggande åtgärder
7	Van Tol, P. Jonker, I. Scheepers, A. Wolf, J. 2023	Pathways to Empowerment as a working method for local social support services	Individen skulle känna sig nyttig och tillhörd i samhället. Studien kunde användas inom skolning.	Intervju	Klienterna fick mer resiliens, bättre självkännet, bättre tillgång till service och resurser. Tillit för professionella och bättre relationer.
8	Raitakari, S. 2017	Using Expressions of Past, Present and Future Homelessness Pathways as a Linguistic Resource in Meeting Interaction in a Low-Threshold Outpatient Clinic	Tillämpa och kombinera begreppet "pathways" och etnometodologisk interaktionsforskning för att hämta fram uttryck från tidigare, nutid och framtida boendesätt används som resurs i språket.	Diskursanalys	Diskussioner som gjort på mikronivå har en stor påverkan. Bättre förståelse av helheten både åt klienten och professionella.
9	Hyonsoo, K. Munson, R	Engagement in Mental	Kombinera empiriska	Litteraturstudie	Hur hälsovården

	Michelle. Mckav, M Mary. 2012	Health Treatment Among Adolescents and Young Adults: A Systematic Review	bevis för effekt av intervention för att förbättra unga, unga vuxna och deras familjers engagemang i mentalvårdsservice.		erbjuds och används har en påverkan på hur klienten engagerar sig i vården.
10	Kitzinger, R. Gardner, J. Moran, M. Celkos, C. Fasano, N. Linares, E. Muthee, J. Royzner, G. 2023.	Habits and Routines of Adults in Early Recovery From Substance Use Disorder: Clinical and Research Implications From a Mixed Methodology Exploratory Study	Studera vuxnas återhämtning av missbruk samt deras rutiner.	Diskursanalys	Professionella behöver kunskaper om missbruksproblematikens återhämtningsprocess, förståelse för klienten. Klienten behöver konsekvent handledning.